

Vindelälven-Juhttáhka

Verksamhetsrapport 2020

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Man and
the Biosphere
Programme

Innehållsförteckning

<i>Vår verksamhetsidé</i>	3
<i>Vår vision</i>	3
<i>Vårt övergripande mål</i>	3
<i>Verksamhetsplanens upplägg</i>	3
<i>Huvudsakliga verksamhetsområden</i>	4
Delmål 1. Ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling	5
1.1 <i>Mångfald av kulturella uttryck</i>	5
1.2 <i>Besöksnäring och friluftsliv för alla</i>	5
1.3 <i>Framgångsrik renskötsel</i>	6
1.4 <i>Fiske i levande sjöar, vattendrag och hav</i>	6
1.5 <i>Utveckling av lokalsamhället</i>	7
1.6 <i>Levande landskap</i>	7
Delmål 2. Biosfärområdet som en del i det nationella och internationella nätverket	8
Delmål 3. Goda externa samarbeten och långsiktig finansiering	8
<i>Biosfärområdets organisation</i>	8
Delmål 4. Kommunikation	9
<i>Biosfärambassadörer</i>	9

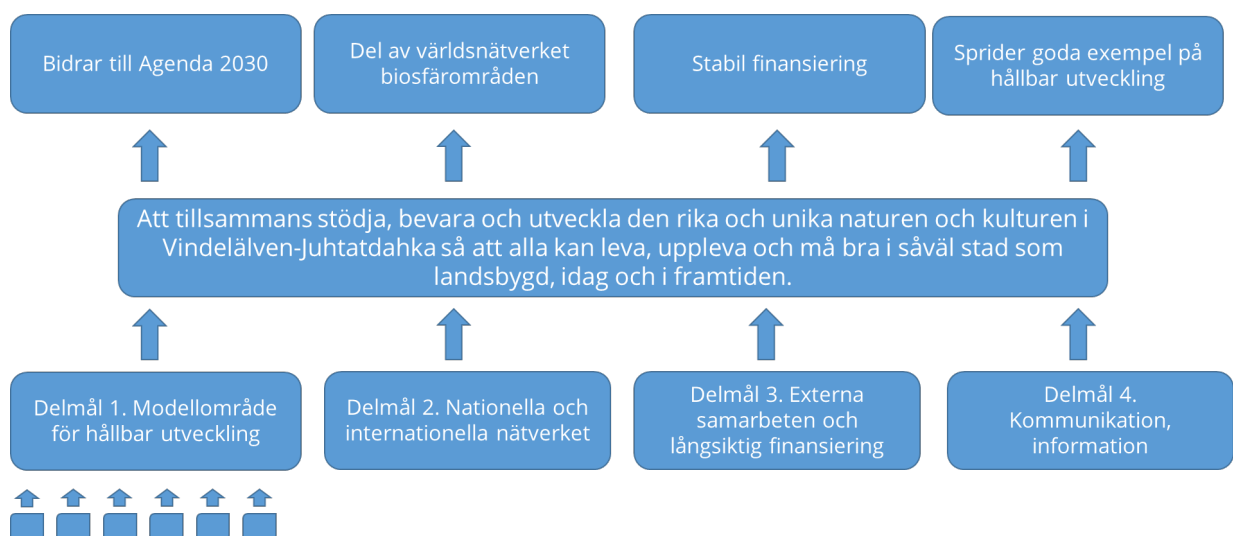
Inledning

Vindelälvens avrinningsområde, inklusive Laisdalen, nedre Umeälven och Tavelsjö-Hissjötrakten är sedan juni 2019 ett biosfärområde inom FN-organet Unesco:s biosfärprogram. De övergripande målen för Biosfärområde Vindelälven-Juhtatáahkka är att tillsammans utveckla, bevara och stödja den rika och unika naturen, kulturen samt människors livskvalitet i Vindelälven-Juhtatáahkka så att alla kan leva, uppleva, utvecklas och må bra i såväl landsbygd som stad, idag och i framtiden.

2020 har varit ett annorlunda år för biosfärområdet, Sverige och världen. Verksamheten har formats och anpassats under året utifrån förutsättningar och prioriteringar av biosfärområdets parter. Pandemin och de begränsningar den har medfört har inneburit minskade möjligheter att nå ut i önskad utsträckning med planerade insatser. Pandemin har lett till en snabb digital mognad i stora delar av samhället. Under året har biosfärområdet anpassat sig till digitala alternativ för de flesta aktiviteterna.

Vindelälven-Juhtatáahkka har under året arbetat för att fler boende och verksamma i området - både privatpersoner, organisationer, myndigheter, företag och institutioner - ska känna till biosfärområdet och vilka möjligheter det innebär och ska känna sig inspirerade, stolta, engagerade och delaktiga och därmed främjat biosfärområdets effektmål. Nya tvärssektoriella nätverk, kontakter och samarbeten för hållbar utveckling i biosfärområdet har inletts under 2020.

Bilden illustrerar hur fokusområden, delmål, övergripande mål och effektmål är sammanlänkade. De sex rutorna under delmål 1 symboliserar arbetet med de identifierade fokusområdena listade nedan.

Huvudsakliga verksamhetsområden

Med avstamp i biosfärområdets vision, övergripande målsättning, samt med stöd i Vindelälven-Juhttátahkka verksamhetsplan som baserar sig på Lima Action Plan (LAP) och Agenda 2030, har Vindelälven-Juhttátahkka arbetat med fyra huvudsakliga verksamhetsområden:

1. Ett väl fungerande modellområde för implementering av Agenda 2030 med sex fokusområden
 - 1.1 Mångfald av kulturella uttryck
 - 1.2 Besöksnäring och friluftsliv för alla
 - 1.3 Framgångsrik renskötsel
 - 1.4 Fiske i levande sjöar, vattendrag och hav
 - 1.5 Utveckling av lokalsamhället
 - 1.6 Levande landskap
2. Biosfärområdet som en del i det nationella och internationella nätverket
3. Goda externa samarbeten och långsiktig finansiering
 - biosfärområdets organisation
4. Omfattande, modern, öppen och transparent kommunikation, information och spridning av data
 - Biosfärambassadörer

Delmål 1. Ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling

Som modellområde bidrar Vindelälven-Juhttátahkka med lokala lösningar på globala utmaningar. Vi utforskar möjligheterna att utgöra arena för utmaningsdriven forskning och myndigheternas, näringslivets, akademins och civilsamhällets utveckling och implementering av Agenda 2030.

För att uppnå delmål 1 har Vindelälven-Juhttátahkka identifierat sex fokusområden. Aktiviteter och insatser i alla fokusområden har genomförts av biosfärområdets parter och biosfärkontoret.

Ingela Edholm Forsberg berättar om Skogsmuseets uppdrag och verksamhet. Biosfärområdet träffade henne under den hållbara resan genom projekt Bärkraft.

1.1 Mångfald av kulturella uttryck

Biosfärområdet vill bidra till att bevara och utveckla områdets kulturarv och till att stödja och utveckla samtida kreativa och kulturella uttryck. Biosfärkontoret och flera av biosfärområde parter som exempelvis föreningarna Kultur och människa, Vormsele Hembygdsförening, Röster i Vindeln, Sjungaregården, Skogsmuseet i Lycksele, studieförbundet Medborgarskolan och det kommunala nätverket samiska samordnare i området har varit aktiva i detta arbete. Som allt annat under 2020 har aktiviteter i fokusområdet behövt modifieras och anpassas. Kulturella uttryck och kulturellt utövande baseras till en viss del på mänsklig interaktion – vilket har försvårats under pandemisituationen. Följande aktiviteter – med koppling till de globala målen och Lima Action Plan har genomförts:

Aktivitet	Agenda 2030
För att bidra till kulturella utbyten genom att samla och sprida information om kulturevenemang och biosfäriska aktiviteter i Vindelälven-Juhtátahkka har följande aktiviteter genomförts under året: • Anordnat ett digitalt tillfälle med föreläsning om områdets kulturhistoriska arv i samverkan med Skogsmuseet i Lycksele, samt samisk samordnare från Vindelns kommun. • Informationsinsatser på biosfärområdets digitala kanaler om lokala kulturevenemang – t ex Kullar och klang, Nationalälvens dag. • Dialog med lokala kulturaktörer inom foto och litteratur. Stöd vid planering av inkluderande kulturevenemang (Litteraturfestival längs älven) - ett samarbete mellan Vindelns kommun, Vindelns bibliotek och Biosfärområdet. • Studiebesök och dialog med Skogsmuseet i Lycksele om möjliga sätt att samverka kring att synliggöra kulturhistoriska arvet. Dialog med lokala ideella kulturaktörer	GM 4 God utbildning för alla, delmål 4.4, 4.5 4.7 GM 5 Jämställdhet, delmål 5.1, 5.5 GM 10 Minskat ojämlikhet, delmål 10.2, 10.3,

och bibliotek. • Kontaktarbete med TYP kulturkapital kring kultursamverkan med samisk fokus. • Kontaktarbete och naturguidning med SFI-elever från Eritrea, Syrien, Afghanistan, Tyskland etc. och SFI-lärare. • Stöd till SLU forskarprojekt Grön infrastruktur i städer med kontaktnätverk för opinionsundersökning bland utlandsfödda. • Påbörjat samarbete med Globala skolan. Planer att utveckla samarbete vidare med att synliggöra Agenda 2030 och komma med förslag för integrering av globala hållbarhetsmålen i det dagliga arbetet. • Synliggjort i digitala kanaler rollspel som arrangerades av Vindelälvs skolan i Sorsele, årskurs 9. Eleverna företrädde olika intresseområden som stod i motsats till varandra. Deltagit i paneldebatt vid rollspelet, om hur den fortsatta utvecklingen bör se ut som biosfärkommun.	GM 11 Hållbara städer och samhällen 11.4, 11.7 GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7, 16.10 GM 17 partnerskap, delmål 17.6, 17.14 , 17.17
Biosfärområdet fokuserar i huvudsak på ume- och pitesamiska då det befinner sig inom dessa geografiska språkområden - även om övriga samiska språk talas i området. Följande aktiviteter har genomförts för att stödja arbetet som främjar samiska språk: • Projektet har initierat en serie av workshops med samiska samordnare i 8 kommuner i syfte att arbeta fram strukturer och metoder för att lyfta betydelsen av att arbeta med revitalisering av samiska språk bland samiska folket, tjänstepersoner inom kommunerna och politiker, hur samverkan mellan kommunerna skulle gynna det fortsatta arbetet, samt hur förutsättningar för språklärare skulle kunna förbättras.	
Följande aktiviteter har genomförts för att koppla kulturella platser till biosfärkarta samt till pågående ledutvecklingsarbete för att främja utvecklingen av dessa till attraktiva besöksmål: • Påbörjat dialog med kommuner och lokalbefolkning om identifiering av kulturella besöksmål. Workshop med kommuner och VIKOM om en biosfärkarta - bl a plattform, utformning, hållbarhetskriterier och långsiktighet. Workshoppen resulterade i gemensam projektansökan (LONA).	
För att bidra till utbyten mellan samer från området och andra urfolk har dessa aktiviteter genomförts: • Avstämning med fjällsamebyarna Ran, Gran och Svaipa samt Malå skogssameby om vilja och förutsättningar att delta i utbyten med andra urfolk. Tydligt intresse från Gran och Ran. Vid samtal lyftes gruppen unga fram som en möjlighet. Gran sameby vill återuppta tidigare samarbete med urfolk från Canada. Dialog med kontaktnätverket samordnare i samiska förvaltningskommuner om möjligheterna till utbyten mellan samer i området och andra urfolk.	

1.2 Besöksnäring och friluftsliv för alla

Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka vill bidra till utvecklingen av hållbara besöksmål med en mångfald av tillgängliga upplevelser och friluftsmöjligheter baserade på områdets unika natur- och kulturvärden, i såväl stad som på landsbygd. Närturismen har ökat kraftigt under verksamhetsåret 2020 pga den rådande pandemisituationen, reseförbud och myndigheternas rekommendationer för friluftaktiviteter. Många boende i området har upptäckt värdet av att *hemestra* och sett sina hemtrakter med nya ögon. Trenden förväntas fortsätta även under det kommande året och biosfärkontoret har under året bland annat arbetat med att sprida information (för att rigga en gemensam satsning) kopplat till Naturvårdsverkets kampanj Friluftslivsåret *Luften är fri*.

Genom projekt Bärkraft och den hållbara resan undersöktes det hur företagen arbetar med hållbarhet i den egna verksamheten och hur lätt det är att resa hållbart i området. På bilden nedan ses Anki Berg från projekt Bärkraft prata med Celia Yoshida Ahlin på Hotell Källan i Åmliden om deras verksamhet. Hotell Källan är ett av Västerbottens många företag som har genomfört en hållbarhetsgranskning utifrån Global Sustainable Tourism Councils verktyg och granskningsmall (GSTC).

Biosfärkontoret och biosfärområdets medlemmar och samverkansparter såsom exempelvis biosfärkommunerna, VIKOM, Gold of Lapland, Ran, Gran, Svaipa och Malå samebyar, Naturskolan i Umeå, Länsstyrelsen Västerbotten och Norrbotten, TuRe, Region Västerbotten, Visit Umeå har arbetat med följande aktiviteter under året kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan:

Aktivitet	Agenda 2030
För att stödja utvecklingsarbetet med vinter och sommarleder som kan användas av både lokalbefolkning och besökare har dessa aktiviteter genomförts: Stöttat en lokal grupp som planerar för hållbart underhåll och utveckling av leder i Vindelns kommun med rådgivning och skrivarstöd. Gruppen söker hållbara metoder för utveckling av lederna som ska gynna både boende och besökare samt näringslivet i området. Nu har ett samarbete inletts med kommunen och	GM 3. Hälsa och välbefinnande 3.4 GM 8. Anständiga arbetsvillkor

Naturskyddsföreningen Vindeln och gruppen får rådgivning och skivastöd. Startat upp samtal med samebyar i området om viktiga perspektiv att lyfta in i fortsatta samtal mellan representanter från rennärning och företagare för att skapa ökad förståelse och acceptans.	
För att synliggöra goda exempel, t ex Lona-projekt, Top of Arjeplog, Vindelälvsdraget, FUN-arrangemang m fl har följande gjorts: - Kommunicerat löpande lokala friluftslivsinitiativ på FB-sidan Biosfärområde Vindelälven-Juhtttáhka i syfte att entusiasmera och öka kännedom om områdets besöksmål. - Biosfärkontoret har även haft kontakt med boende och verksamma med god kännedom om lokalområdet. Denna dialog fördjupas nu för att säkerställa en utveckling av friluftslivet som är hållbart. - Skrivning av artikel om initiativen Top of Arjeplog, Top of Malå och tio toppar Tavelsjö som ska publiceras framöver	och ekonomisk tillväxt 8.9 GM 11. Hållbara städer och samhällen 11.2, 11.4, 11.7 GM 12. Hållbar konsumtion och produktion 12.8 GM 13. Bekämpa klimatförändringarna 13.3
Kopplat till arbetet med att ta fram biosfärkarta med lokalt förankrade besöks - och informationspunkter har följande aktiviteter genomförts: - Påbörjade diskussioner med kommunerna och engagerade personer om framtagande av digital karta med lokalt förankrade besöksmål. Detta är en av de insatser som prioriteras högt av kommunerna inom biosfärområdet. - Workshop med biosfärkommunerna med fokus på en biosfärkarta och LONA-projektansökan kopplat till kartan - Podcastformatet som komplement till eventuell plattform via Naturkartan har diskuterats. - Påbörjat inventering av besöksmål inom biosfärområdet, både befintliga besöksmål samt besöksmål som kan utvecklas gällande tillgänglighet och <i>code of conduct</i>, och områden som riskerar att bli överbelastade.	GM 5 Jämställdhet, delmål 5.1, 5.5 GM 10 Minskat ojämlikhet, delmål 10.2 GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7, 16.10 grundläggande friheter? GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17
Förutom de i verksamhetsplanen angivna aktiviteter har biosfärområdet även: - Initierat och genomfört ett planeringsmöte med Barentssamarbetet och en besöksnäringssentreprenör från biosfärområdet om främjande av ungdomarnas inkludering i friluftslivet. En kartläggning av möjliga samverkansparter som arbetar med ungdomars inkludering är påbörjat. - I samarbete med Naturskolan i Umeå initierat samtal om möjlighet att i kommunerna i inlandet starta en eller flera kunskapsnoder i syfte att stödja skolverksamhet med utomhuspedagogik - som ett led i att stödja ungdomar att närma sig natur- och kulturområden i sin närmiljö. - Kontaktarbete med Region Västerbotten och enskilda samtal med lokalbefolkning och besöksnäringsetag angående hållbara kollektivtransporter och en fortsättning av det av Region Västerbotten drivna förstudien MoBeVi. - I samarbete med Gold of Lapland, projekt Bärkraft och Svenska Turistföreningen arrangerades ett digitalt tillfälle med två föreläsningar. Hållbar besöksnäring och	

lokalt engagemang, delaktighet och friluftsliv för alla längs Vindelälven och Laisälven var i fokus på föreläsningarna. Föreläsningarna avslutades med en kort workshop. Idéer och skapade kontakter under workshoparna kommer att fungera som grund för vidare arbete med t ex mångfald i friluftslivet, besöksnäring i känsliga områden osv. • Projektet har även lyft skriften Turism på annans mark (https://naturturismforetagen.se/turism-pa-annans-mark/) som guidning och vägledning för markägare och turistföretag som vill öka den lokala tillväxten. • Biosfärkontoret har börjat arbeta med förankring av Naturvårdsverkets satsning Luften är fri inför Friluftslivets år 2021	
---	--

1.3 Framgångsrik renskötsel

Foto: Ola Jennersten

Vindelälven-Juhtátahkka vill bidra till att bevara en livskraftig renskötsel med framtidstro, stödja en framsynt utveckling av rennäringen, och främja forskning och utbildning om renskötsel. Renskötseln står inför många utmaningar såsom klimatförändringar och rovdjur som uppehåller sig inom renens områden, men även av konkurrerande markanvändning såsom skogsnäring, vindkraft och gruvnäring. Biosfärkontoret har startat upp samtal om hur vi tillsammans kan förbättra förutsättningarna i området utifrån dessa utmaningar och hur vi kan öka förståelse och kunskap om renskötselns villkor.

Biosfärkontoret och biosfärområdets samverkanspartner såsom exempelvis Ran, Gran, Svaipa och Malå samebyar, WWF, Länsstyrelsen Västerbotten, Sveaskog, Sametinget har under 2020 arbetat med följande aktiviteter kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan:

Aktivitet	Agenda 2030
För att stödja initiativ och skapa arenor som kan bidra till goda förutsättningar för renskötsel i biosfärområdet har följande aktiviteter genomförts: - Tillsammans med biosfärområdets samebyar utvecklar projektet initiativ om framgångsrik renskötsel i samverkan med flera andra aktörer. Haft extensivt dialogarbete med fjällsamebyarna Ran, Gran, Svaipa och Malå skogssameby, företrädare för LRF, forskare på SLU Uppsala, Länsstyrelse i Västerbotten samt Sametinget om behovet av gemensamt utvecklingsarbete för lokal produktion av ensilage anpassat till renen. Detta ses som en nödvändighet utifrån klimatförändringar som under perioder omöjliggör renens naturliga bete i området. Börjat planera gemensamma insatser. - Dialog med fjällsamebyarna Ran, Gran, Svaipa och Malå skogssameby om hur man upplever nuvarande initiativ kopplat till att minska trafikolyckor med renar. Malå skogssameby uttrycker tydligt att olyckor med renar i trafiken innebär ett stort problem för renskötsel företagen inom samebyn. Vidare kontakt ska tas med samebyns kontaktperson i frågan. Kontakt har även startat upp med Trafikverket med frågeställningen om hur man samverkar och planerar utvecklingsinsatser tillsammans med samebyarna inom biosfärområdet. - Påbörjat dialog med samebyar, WWF och Länsstyrelsen i Västerbotten om behovet av att hitta lösning på hur förbättra renens flyttled längs Vindelälven med utgångspunkt i lavrika platser, samt utifrån klimatförändringar som innebär svårigheter för renen under att vandra på isen (svaga isar, blankis etc.) om hur arbetet med identifiering av lavrika platser längs flyttleder kan utformas. - Startat dialog med samebyar och Länsstyrelse om hur denna fråga kan hanteras och utvecklas, då renskötselns påverkan av rovdjur upplevs som en ytterst viktig fråga för rennäringens fortsatta varande.	GM 2. Ingen hunger, delmål 2.3, 2.4 GM 3. Hälsa och välbefinnande, delmål 3. 4 GM 5 Jämställdhet, delmål 5.1, 5.5 GM 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, delmål 8.2 GM 10 Minskat ojämlikhet, delmål 10.2 GM 11. Hållbara städer och samhällen, delmål 11.4 Mål 13. Bekämpa klimatförändring arna, delmål 13.3
För att bidra till ökad kunskap om samisk kultur och renskötsel har detta gjorts: - Att öka kunskapen ser samebyarna i området som en prioriterad insats då det skulle innebära en ökad förståelse för renen, renskötaren och renskötselns förutsättningar som kan leda till ökat hänsynstagande och stödverksamheten i området. Utgångspunkt i det fortsatta arbetet är att visa på förutsättningar och behov både kopplat till renskötsel inom fjäll- och skogssameby. Länsstyrelsen vill delta i gemensam kommunikationsinsats. Genomfört en digital föreläsning om renskötsel och renskötselåret. - Projektet har påbörjat dialog med en samisk samordnare i området om att via film synliggöra de samiska åtta årstiderna och förutsättningarna som finns för rennäringen. Syftet är att öka förståelsen för renskötseln via mediet film och nå ut till fler både nationellt och internationellt då avsikten är att den ska översättas till engelska. - Genomfört med stöd av Sorsele kommun studiebesök i Biergenas, Ammarnäs, med beskrivning av fjällområdet som arbetsplats inom renskötseln	GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7, 16.10 GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17

(renhagesystem som nyttjas av flera samebyar i samverkan, helikopterplatta etc.). I samverkan med Sametinget och Gran Sameby genomfört en digital föreläsning om renkötselns förutsättningar, villkor och nuläge; rennäringens koppling till samisk kultur, traditioner, språk och identitet. Allmän frågestund med utförliga svar innebar nya insikter för flera av deltagarna.	
---	--

1.4 Fiske i levande sjöar, vattendrag och hav

Foto: Ola Jennersten

Biosfärområdet vill stödja arbetet med friska vatten med en god förvaltning av områdets fiskeresurser till nytta och nöje för ortsbor och besökare. Inom området finns starka aktörer såsom Stiftelsen Vindelälvsfiske och Umeälvens och Vindelälvens fiskeråd med flera, som arbetar intensivt med förutsättningsskapande åtgärder för vatten- och fiskeresursen såväl som för besökande fiskeintresserade. Något som lyfts fram är behovet av att i högre grad inkludera och engagera kvinnor, barn och unga i utvecklingen av det fortsatta hållbarhetsarbetet.

Biosfärkontoret har fortsatt dialog och samarbete med bland annat biosfärkommunerna, Stiftelsen Vindelälvsfiske, Länsstyrelsen Västerbotten, Umeälvens och Vindelälvens fiskeråd, Naturskolan Umeå, Umeå Universitet, SLU. Följande aktiviteter kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan har genomförts under 2020:

Aktivitet	Agenda 2030
Stödja arbetet med att väcka intresse bland ungdomar och kvinnor att engagera sig i fiske och fiskeförvaltning.	GM 5 Jämställdhet, delmål 5.1, 5.5

• Inledande möte med representant från Vindelälvens fiskeråd om hur samverka kring kunskapsfrämjande initiativ framledes. Att nå ut till en bredare publik lyftes fram.	GM 6. Rent vatten och sanitet för alla, delmål 6.6
Dialog med Vindelälvens fiskeråd samt Länsstyrelsen ang. behovet av att stödja ekosystemforskning kring vattendrag, sjöar och hav kopplat till klimat • Umeå Universitet i samarbete med Kempe Stiftelsen har bjudit in en gästprofessor som kommer under 4 år att leda ekosystemforskning i områden längs Vindelälven	GM 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, delmål 8.9
Förutom de i verksamhetsplanen angivna aktiviteter har biosfärområdet under året även: • Haft dialog med Vindelälvens fiskeråd samt Länsstyrelsen om vilka lokala projekt och samarbeten som specifikt bör lyftas fram och kommuniceras utifrån hållbar fiskeförvaltning. • Suttit med i LAG (Local action group), styrelsen för Leader Vindelälvsfiske som beslutar om utvecklingsmedel inom lokalt ledd utveckling genom Leadermetoden med medel från Havs- och fiskerifonden. (http://www.fiskeomradevindelalven.se/) • Genomfört två föreläsningar om hållbart fiske, varav en föreläsning med stark fokus på jämställdhet och jämställdhetsarbete. Att nå ut till kvinnor om fiske och fiskeförvaltning är något som Vindelälvens fiskeråd vill samverka kring då det ses som en utmaning. • Rådgivande och samordnande funktion vid framtagande av en modell/avbildning av Vindelälven på barn- och ungdomsavdelningen i Vindelns bibliotek. För närvarande pågår inga samlade utbildningsinsatser i skolorna om fisk, fiske, vattenekologi i skolorna. Att hitta hållbara former för detta lyfts fram som prioriterat utifrån att intressera och engagera barn och ungdomar med förhoppning att även intressera föräldrar och närstående i hållbart fiske och fiskeförvaltning. • Initial dialog med Barentssamarbetet om bl a möjligheter att lyfta tillvaratagandet av olika fiskarter (sik, abborre och gädda) som mat. Ett bredare ansats kan vara att i detta arbete även lyfta fram tillvaratagande av ex. svamp, bär. • Kommunicerat i nyhetsbrev och digitala kanaler om forsknings- och utvecklingssamarbetet som resulterat i hållbarhetscertifiering av fjällröding i Ammarnäs. Ett arbete som initierades utifrån frustrerad lokal fiskeförädlare som kontaktade företrädare för biosfärstyrelsen.	GM 10 Minskat ojämlikhet, delmål 10.2 GM 11 Hållbara städer och samhällen, delmål 11.4 GM 12. Hållbar konsumtion och produktion, delmål 12.2, 12.8 GM 13. bekämpa klimatförändring arna, delmål 13.3 GM 15. Ekosystem och biologisk mångfald 15.1, 15.5, 15.9 GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7 GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17

1.5 Utveckling av lokalsamhället

Foto: Umeå Kommun

Vindelälven-Juhttátahkka bidrar till att stödja kommuner, lokala företag, ideella organisationer och civilsamhällets initiativ för utveckling av lokalsamhället med utgångspunkt i gemensamma utmaningar. Utveckling av lokalsamhället har av biosfärkommunerna lyfts som ett särskilt prioriterat fokusområde. Insatser för att stärka gemenskap och möjligheter i området och utveckla mellankommunal dialog och samarbete har genomförts. I dialogen har både kommuner, ideella aktörer, privatpersoner och näringslivet visat intresse kring inventering av ödehus och proaktivt arbete för inflyttning i området. Under 2020 har följande aktiviteter genomförts med koppling till de globala målen för hållbar utveckling:

Aktivitet	Agenda 2030
Stärka arbetet för ett rundare Vindelälven-Juhttátahkka (identitet, gemenskap, tillgänglighet, möjligheter). • Haft digitala dialogträffar boende och verksamma i området och med två studieförbund om möjliga insatser för utveckling av lokalsamhället. Har börjat planera aktiviteter med ett studieförbund. • Enskilda dialoger med tre styrelseledamöter i Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka ekonomisk förening om utveckling av lokalsamhället och tänkbara insatser har genomförts.	GM 3. Hälsa och välbefinnande, delmål 3.4 GM 4. God utbildning för alla, delmål 4.7 GM 5 Jämställdhet, delmål 5.1, 5.5
Stödja arbetet med mellankommunalt samarbete och dialog • Fyra dialogträffar har genomförts med representanter från kommunerna. Utveckling av lokalsamhället har identifierats som ett gemensamt fokusområde. Under dialogträffarna har projektet använt sig av workshops som arbetsmetod för att ta fram önskad riktning för det fortsatta gemensamma arbetet.	GM 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, delmål 8.2, 8.4, 8.9

Handledning av praktikant som undersöker möjligheterna med ödehus i området.	GM 10 Minskat ojämlikhet, delmål 10.2
Vara en aktiv part i arbetet med hållbara kollektivtransporter Kontaktarbete med Region Västerbotten och enskilda samtal med lokalbefolkning och besöksnäringens företag angående hållbara kollektivtransporter och en fortsättning av det av Region Västerbotten drivna förstudien MoBeVi (<i>Mobilitet och transporter för besöksnäring efter Väg 363 Vindelälven-Juhtatdahka</i>)	GM 11. Hållbara städer och samhällen, delmål 11.4, 11.6, 11.7 GM 12. Hållbar konsumtion och produktion, delmål 12.8
Stödja arbetet med "info-points" (biosfärambassader). Deltagit i utredningssamtal/träffar kopplat till platsutveckling och utveckling av bland annat en info-point kopplat till Mårdseleforsen tillsammans med Länsstyrelsen Västerbotten, Vindelns kommun och entreprenörerna på plats.	GM 13. Bekämpa klimatförändringarna, delmål 13.3
Finna former för hur engagera lokalt näringsliv i biosfärarbete. Projektet har i samarbete med projekt Bärkraft träffat och samtalat med lokala entreprenörer inom besöksnäringen om deras syn på och arbete med hållbarhetsfrågor. Några företagare intervjuats och intervjuerna sprids av projekt Bärkraft som inspirationskälla.	GM 15. Ekosystem och biologisk mångfald, delmål 15.9
Förutom de i verksamhetsplanen angivna aktiviteter har biosfärområdet även: - Kontinuerligt under perioden maj-oktober 2020 synliggjort goda exempel i digitala kanaler och nyhetsbrev. - Bistått med skrivande och översättande stöd till TuRe (Tavelsjö-Rödå ekonomisk förening) med ansökan om att bli Smart Village. - Initierat kontakt och genomfört dialoger med kommuner och andra aktörer om identifiering av gemensamma frågor samt om den kommande Leader-perioden, möjligheter kring lokalt ledd utveckling och kommande strategiskrivningar. - Haft kontakt med forskare på Umeå Universitet och UmU projekt Hållbar energi - Börjat undersöka möjligheterna för utbyte mellan unga i biosfärområdet, andra biosfärområden och ev utbyte med andra länder. Dialogträff med barentssamarbetet. - Påbörjat arbetet med en biosfärpodcast. Förberedelser för ett antal avsnitt har gjorts. Podcastens avsnitt ska innehålla samtal med personer som bor och/eller verkar i biosfärområdet.	GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7, 16.10 GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17

1.6 Levande landskap

Foto: Ola Jennersten

Vindelälven-Juhtátahkka vill bidra till en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar förvaltning, användning och förädling av områdets naturresurser. Biosfärområdet är samtidigt mån om att unika naturmiljöer och biologisk mångfald ska kunna bevaras, utvecklas och restaureras.

Biosfärkontoret och biosfärområdets samverkanspartner LRF, WWF, Länsstyrelsen Västerbotten, Skogsstyrelsen, Sveaskog, fjällsamebyarna Ran, Gran, Svaipa och Malå skogssameby, SLU samt engagerade markägare längs Vindelälven har under 2020 arbetat med följande aktiviteter kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan:

Aktivitet	Agenda 2030
Synliggöra ekosystemtjänster (EST) specifika för Vindelälven-Juhtátahkka. • Studiebesök på Svartbergets forskningsstation (SLU) i syfte att finna former för fortsatt samverkan vad gäller nya forskningsområden, att synliggöra den forskning som pågår i området etc. • Synliggjort projektet Kartläggning av kulturmarker som bl a tittar närmare på områden längs Vindelälven med höga värden av biologisk mångfald.	GM 2. Ingen hunger, delmål 2.3, 2.4, 2.5 GM 5 Jämställdhet, delmål 5.1, 5.5 GM 6. Rent vatten och sanitet för alla, delmål 6.6 GM 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, delmål 8.2, 8.4
Främja arbetet med lokal matförsörjning samt kommunicera klimatsnäll mat (ex. ren- och naturbeteskött).	

• Dialog med företrädare för LRF resulterade i förslag om möjligheten att arbeta utifrån kostcirkeln som utgångspunkt när vi tänker vidare kring regionens livsmedelsförsörjning. Idé om receptbok med råvaror från biosfärområdet för att göra oss uppmärksamma på de möjligheter som finns. • Arbeta med att planera arbetsgrupp Levande landskap som bl a vill öka ytan hållbart brukad mark. Genom samverkan utforska möjligheter till ökad odling - ensilage för renfoder (Se aktivitet 1 Livskraftig renskötsel).	GM 10 Minskat ojämlikhet, delmål 10.2 GM 11. Hållbara städer och samhällen, delmål 11.4
Förutom de i verksamhetsplanen angivna aktiviteter har biosfärområdet även: • I dialog med företrädare från LRF, Svea Skog, Skogsstyrelsen poängterat vikten av fokuserade insatser för kvinnor. Att samverka med ex. Norra Skogsägarna lyfts som förslag vid kommande utbildningsinsatser. Dialog med företrädare för Skogsprogrammet Västerbotten och Barentssamarbetet om möjliga insatser för unga. • Dialog med företrädare för skogsstyrelse och rennäring lyfter behovet av kurs i syfte att öka beställarkompetens bland små privata skogsägare som tar upp vikten av hållbart skogsbruk, skonsamma metoder som visar hänsyn till renskötsel, ekologisk mångfald och andra skogliga värden. • Dialog med företrädare för skogsprogrammet och Sveaskog om vikten av att gemensamt arbeta för att visa möjligheterna att arbeta inom skogsbruket - att hitta nya sätt att presentera. Startat upp dialog med företrädare för Skogsprogrammet Västerbotten, Skogsmuseet och Barentssamarbetet om möjliga insatser för unga.	GM 12. Hållbar konsumtion och produktion, delmål 12.2, 12.3, 12.8 GM 13. Bekämpa klimatförändringarna, delmål 13.3 GM 15. Ekosystem och biologisk mångfald, delmål 15.1, 15.2, 15.4, 15.9 GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7, 16.10 GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17

Delmål 2. Biosfärområdet som en del i det nationella och internationella nätverket

Fotot från slutkonferensen i projekt SHAPE i Haapsalu, Finland

Det är centralt för biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka att vara en aktiv del av det nationella och internationella nätverket av biosfärområden. Biosfärområdet ingår i biosfärprogrammet Sverige, det internationella nätverket EuroMAB (Europa och Nordamerika) och det tematiska nätverket NordMAB (Norden, Baltikum, Nordamerika samt Ryssland).

Under 2020 har Vindelälven-Juhtatähkka medverkat vid framtagande av SLUs rapport om utvärdering av biosfärområdenas organisationsformer och bildningsprocesser. Rapporten som även översatts till engelska är finansierad av Naturvårdsverket och är publicerad i deras rapportserie: [Utveckling av modellområden för hållbar samhällsförändring](#). Tryckta och digitala versioner sprids i relevanta fora.

Biosfärkontoret har genomfört följande aktiviteter under året kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan:

Aktivitet	Agenda 2030
Representation i relevanta styr- och referensgrupper Deltagit i styrgrupp för projekt Bärkraft - ett gränsöverskridande projekt för ett mer hållbart näringsliv.	GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17
Representation på möten med fokus på hållbar utveckling, i Sverige och internationellt, t ex NordMaB i Estland hösten 2020 NordMaB i Estland - mötet inställt hösten 2020 pga Covid-19	

• Bjudit in till samarbete med studieförbund i området. Tillsammans med Medborgarskolan har studiecirkel om hållbar utveckling inom biosfärområdet startat upp med deltagare representerade från hela det geografiska området (fjäll till kust). • Startat upp dialog med studieförbundet ABF som såg möjlighet till samverkan med målgruppen äldre, samt med Sensus som vill samverka bland annat kring natur- och kulturfrågor, föreningsutvecklingsfrågor och frågor med samisk fokus. • Deltagit på slutkonferens i projekt SHAPE (https://vindelalvenjuhtatdahka.se/shape-konferens-i-finland/)	
Deltagande i Biosfärrådet • Deltagit i svenska biosfärprogrammets årliga två dagars möte tillsammans med representanter från övriga biosfärområden i Sverige samt medlemmar i svenska programkommittén (Naturvårdsverket och det svenska Unescorådet).	

Delmål 3. Goda externa samarbeten och långsiktig finansiering

På fotot träffas biosfärkontorets personal den kommunala handlingsgruppen för första gången i Lycksele.

Vindelälven- Juhtatdahkka strävar efter att bidra till att öka medvetenhet och kunskap om biosfärområdet och hållbar utveckling. Under 2020 har arbetet med att stärka basfinansiering för att säkerställa tillräcklig organisatorisk kapacitet samt att ta in nya partners och finna nya finansieringsmodeller inletts.

En stor del av verksamheten i Vindelälven- Juhtatdahkka sker i form av projekt. Dessa projekt ska vara modeller för liknande verksamhet i älvdalen, i Sverige och i världen. Biosfärområdet har under året helt eller delvis gett stöd till ett flertal projekt som har koppling till ett eller flera

fokusområden och främjar hållbar utveckling i Vindelälvens avrinningsområde, inklusive Laisdalen, nedre Umeälven och Taveljö-Hissjötrakten.

Biosfärområdet har ansökt och beviljats 1,7 mkr i utvecklingsmedel av Region Västerbotten för projektet *Biosfärområde Vindelälven-Juhtátahkka – ett modellområde för hållbar utveckling*. Projektet kommer att pågå till maj 2023.

Vindelälven-Juhtátahkka har även - med utgångspunkt i de sex fokusområdena - utarbetat, förankrat med styrelsens ledamöter och lämnat remissvar till Regionala utvecklingsstrategi för Region Västerbottens 2020-2030.

Aktivitet	Agenda 2030
Arbete för stabil och långsiktig finansiering med egna intäkter (ex. medlemskap, sponsring). Styrelsen har under kvartal 4 startat upp samtal om medlemskap, medlemsnytta etc. Beslut om detta fattas på årsstämma i maj 2021.	GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17
Initiera transparenta och långsiktiga samarbeten mellan biosfärområdet och privata sektorn Ekonomisk föreningen Vindelälven-Juhtátahkka bildad och registrerad hos Bolagsverket vilket skapar förutsättningar för långsiktigt samarbete med bland annat privata sektorn	
Förutom de i verksamhetsplanen angivna aktiviteter har biosfärområdet även: - Långsiktigt samarbete med Arktiskt centrum vid Umeå Universitet (Arcum) har startat upp där Arcum tar på sig rollen att samordna forskning som kopplas till biosfärområdet och hållbar utveckling. Förhoppning finns att knyta långsiktigt samarbete även till Várdduo - Centrum för samisk forskning. - Dialog har även startat upp med Svartbergets forskningsstation, SLU för närmare samarbete och samverkan. - Projektet har även startat upp inledande samtal med representant för Västerbottens skogsprogram - ett samarbete mellan Länsstyrelsen Västerbotten, Region Västerbotten och Skogsstyrelsen.	

Biosfärområdets organisation

I slutet av biosfärkandidaturen påbörjades arbetet med att utforma den nya organisationen och i november 2019 fattades styrelsebeslut om att bilda ekonomisk förening. Efter ett konstituerande styrelsemöte registrerades Vindelälven-Juhtátahkka som en ekonomisk förening den 9 april 2020. Föreningens verksamhet ska befästa biosfärområdets roll som ett modellområde för hållbar utveckling för att svara upp mot de förväntningar som finns på ett biosfärområde lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Biosfärområde Vindelälven-Juhtátahkka ekonomisk förening

Org.nr: 769638-5942

 Bevaka företag

En arbetsgrupp med deltagare från fem biosfärkommuner har etablerats och haft träffar och utbyte under året. Kommunala handlingsgruppen har identifierat *Utveckling av lokalsamhället* och *Besöksnäring och friluftsliv för alla* som särskilt prioriterade gemensamma områden för 2020.

Biosfärområdet har även inlett samarbete med Veärbmie - ett nätverket samiska/minoritetssamordnare i samiska förvaltningskommuner i och nära Vindelälven-Juhtátahkka.

Den internationella styrelsen för biosfärprogrammet (MAB ICC) har under året noterat och accepterat den uppdaterade stavningen av Juhtátahkka enligt den uppdaterade samiska ortografin.

Gran sameby och Region Västerbotten samt Vännäs och Lycksele kommun har bytt sina representanter och en ny suppleant för WWF har välkomnats till biosfärområdets styrelse. En ny koordinator för Vindelälven-Juhtátahkka rekryterades under 2020:s sista kvartal och kommer att tillträda sin tjänst i februari 2021.

Biosfärkontoret, biosfärkoordinatören och styrelsens ordförande har under verksamhetsåret arbetat med följande aktiviteter kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan:

Aktivitet	Agenda 2030
4 styrelsemöten och 1 konstituerande möte	GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7
11 AU-möten	
Löpande förberedelser inför styrelsemöten och AU-möten	
Föreningen bildad och registrerad hos Bolagsverket	GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17
Föreningen ansluten till tjänsteföretagen Almega, har kollektivavtal genom Unionen och är medlemsorganisation i Svenskt näringsliv	
4 månader handledning av praktikant med fokus på Öde hus och inflyttning i området	
kommunala handlingsgruppen - 2 möten, 3 workshops kopplat till målgruppsanpassad kommunikation och 1 workshop med fokus på en digital biosfärkarta	
Revitalisering av samiska språk - 5 workshops med Veärbmie	

Delmål 4. Kommunikation

Intensiva kommunikationsinsatser krävs för att biosfärarbetet ska ta fart. Under 2020 har genomförts insatser kopplade till våra fokusområden. Arbetet med att synliggöra projekt och hållbara initiativ som är goda exempel har fortsatt.

Biosfärområdet har påbörjat en satsning med att lyfta de globala målen för hållbar utveckling i sina nyhetsbrev. Även konkreta tips på vad som kan göras på individuell nivå för att främja de globala målen lyfts fram. På våra digitala plattformar - Facebook, Instagram och webbsida har antalet nya följare successivt ökat.

Biosfärkontoret har under 2020 arbetat med följande aktiviteter kopplat till Agenda 2030 och Lima Action Plan:

Aktivitet	Agenda 2030
Webbplats, nyhetsbrev (6/år) och sociala medier (Facebook, Instagram & Twitter) • Goda exempel på arbete med hållbar utveckling inom biosfärområdet har lyfts fortlöpande via främst hemsida, Facebook och nyhetsbrev. • 32 nyhetsinlägg på hemsidan har publicerats under året • Vår Facebooksida har publicerat i snitt ett inlägg per dag under året, en del dagar har haft fler än ett inlägg och andra dagar har gått helt utan publicerade inlägg. Inläggen har varierat mellan egna nyheter och aktiviteter, andras aktiviteter, nyheter och framgångar, information om pandemin och allt däremellan. Facebooksidan har ökat med cirka 200 individer, en ringa ökning i sammanhanget som till stor del förklaras av Facebooks förändrade algoritmer. Facebook har försämrat möjligheter för sidor att nå ut till individer om man inte sponsrar och köper sin synlighet på plattformen.	GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 16.7 GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16, 17.17
Media - få traditionella medier att uppmärksamma och berätta om Biosfärområdet	

• Artikel Rödingen i Ammarnäs är nu grön - publicerad 25 juni - Västerbottens folkblad. (https://www.folkbladet.nu/2020-06-25/rodingen-i-ammarnas-ar-nu-gron)	
Möten med civilsamhälle, näringsliv, myndigheter, akademi m fl • 2 möten med styrelsen för Biosfärområde Vindelälven-Juhtttáhka - ett digitalt och ett fysiskt möte i Lycksele. • Digitala möten under perioden med Länsstyrelsens representanter för rennäring, friluftsliv och fiske. • Ett möte med samordnare för centrum för arktisk forskning Arcum och centrum för samisk forskning Várdduo. • Ett möte med politiker och tjänstemän i Sorsele kommun, ett i Lycksele och ett i Vindelns kommun med fokus på hållbarhetsfrågor och samarbete med biosfärområdet. • Ett möte med kulturföreningen "Röster från Vindeln" och initial planering av litteraturfestival längs Vindelälven. • Svenska Unesco har intervjuat biosfärområdet och publicerat en artikel på sin webb och spridit i sina kanaler: https://unesco.se/vad-hander-i-biosfaromradet-vindelalven-juhtttatahkka/?fbclid=IwAR3oqYRbYl6Vjxaa9zFzbJB4BRiEJfe9k09qiVrjYuABBeHeUfsHzT4npdY	
Synliggöra biosfärområdet genom informationsmaterial, skyltning och informationsplatser (även digitala) • Arbetet med att synliggöra biosfärområdet genom framtagande av informationsmaterial och skyltning och på svenska, umesamiska och pitesamiska. • En enkel karta över biosfärområdet har tagits fram i samarbete med GIS-ingenjör på Umeå kommun. Översättningar av texter till broschyr färdigställda. Arbeta med formgivning av dessa pågår i samverkan med Medborgarskolan.	
Förutom de i verksamhetsplanen angivna aktiviteter har biosfärområdet även: • Arbeta med att vässa den målgruppsanpassade kommunikationen utifrån verktyget Målgruppsarenan - framtagen av KTH som ett forskningsprojekt • Arbetet med att översätta hela hemsidan till engelska har initierats.	

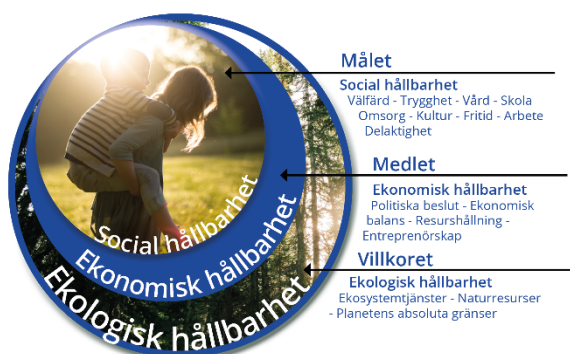
Biosfärambassadörer (BOA)

Vindelälven- Juhtttáhka biosfärområde är 1,3 miljoner hektar stort. För att få större kraft och engagemang bland människor i området utbildas biosfärambassadörer och uppmuntras till egna aktiviteter.

Aktivitet	Agenda 2030
återträff för utbildade ambassadörer med 8 detlagare	GM 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål, 16.7
Samråd med utbildade biosfärambassadörer	
11 nya biosfärambassadsörer efter genomförd biosfärambassadörutbildning i samarbete med Medborgarskolan i Lycksele	
	GM 17 Genomförande och partnerskap, delmål 17.6, 17.14, 17.16

Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka tackar alla samverkansparter för ett gott samarbete för hållbar utveckling under år 2020. Vi ser fram emot ett ännu mer intressant och utvecklande 2021 tillsammans!

Hållbar utveckling = utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov

Med inspiration från Falldäpings kommun